

LLEI

10/2009, del 30 de juny, sobre la localització i la identificació de les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la dictadura franquista, i la dignificació de les fosses comunes.

EL PRESIDENT
DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Sia notori a tots els ciutadans que el Parlament de Catalunya ha aprovat i jo, en nom del Rei i d'acord amb el que estableix l'article 65 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, promulgo la següent

LLEI*Preàmbul*

El poble de Catalunya històricament ha fonamentat la seva identitat col·lectiva en valors com la llibertat, la justícia i la igualtat, i també en el respecte a la dignitat de les persones. L'article 4.1 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya disposa que "els poders públics de Catalunya han de promoure el ple exercici de les llibertats i els drets que reconeixen aquest Estatut, la Constitució, la Unió Europea, la Declaració universal de drets humans, el Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i els altres tractats i convenis internacionals subscrits per Espanya que reconeixen i garanteixen els drets i les llibertats fonamentals". L'article 54 de l'Estatut d'autonomia disposa que "la Generalitat i els altres poders públics han de vetllar pel coneixement i el manteniment de la memòria històrica de Catalunya com a patrimoni col·lectiu que testimonia la resistència i la lluita pels drets i les llibertats democràtiques" i, alhora, els insta a "adoptar les iniciatives institucionals necessàries per al reconeixement i la rehabilitació de tots els ciutadans que han patit persecució com a conseqüència de la defensa de la democràcia i l'autogovern de Catalunya". Així mateix, estableix que la Generalitat ha de vetllar pel "reconeixement de totes les persones que han patit persecució a causa de llurs opcions personals, ideològiques o de consciència".

Per tant, aquesta llei, que s'inscriu en el marc de la Declaració universal de drets humans i els tractats i acords internacionals sobre els drets a què fa referència l'article 4.1 de l'Estatut d'autonomia, emana directament del dit article 54, i l'acompleix en els dos aspectes que assenyala l'Estatut: reconèixer i rehabilitar la memòria de tots els que van patir "persecució com a conseqüència de la defensa de la democràcia i l'autogovern de Catalunya" o "a causa de llurs opcions personals, ideològiques o de consciència". En aquest sentit, aquesta llei és complementària de la Llei 13/2007, del 31 d'octubre, del Memorial Democràtic, i, al mateix temps, concreta normativament la Moció 217/VI del Parlament, del 27 de març de 2003, sobre la recuperació de la memòria històrica, especialment pel que fa al reconeixement de les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la postguerra. Aquesta moció insta el Govern a culminar el mapa de tots els llocs on hi ha fosses comunes a Catalunya, incloent-hi el treball de camp corresponent, a elaborar un cens de les persones desaparegudes a Catalunya durant la Guerra Civil i la postguerra immediata que puguin estar enterrades de manera irregular o en fosses comunes, a preveure els mitjans materials i personals necessaris per a rescatar i classificar les restes humanes, a dur a terme els treballs de recuperació per mitjà de l'exhumació de les restes humanes de les fosses comunes i a dignificar les fosses comunes localitzades perquè les noves generacions puguin mantenir viva una part de llur memòria. Finalment, aquesta llei dona cobertura a la tasca iniciada per la Generalitat per a recuperar la memòria històrica de totes les persones que van ésser executades i enterrades en fosses comunes durant la Guerra Civil i la postguerra i, alhora, reconeix el dret dels familiars a demanar-ne la recuperació de les restes i a disposar-ne la destinació.

El cop d'estat del 18 de juliol de 1936 contra el Govern constitucional de la Segona República, representat a Catalunya pel Govern de la Generalitat, va donar pas a una llarga i cruenta guerra civil que, en ambdues rereguardes, es va traduir en un esclat de violència que va costar la vida a desenes de milers de persones. Especialment entre els mesos de juliol i desembre del 1936, es van generalitzar les detencions arbitràries, les tortures, les execucions extrajudicials i les inhumacions clandestines. Una vegada acabada la Guerra Civil, la repressió institucionalitzada pels vencedors en forma de consells de guerra sense garanties jurídiques va continuar durant una llarga postguerra.

La primera acció per a recuperar, dignificar i identificar les restes de les víctimes de les execucions extrajudicials i de les inhumacions clandestines a Catalunya va ésser efectuada pel Tribunal de Cassació de Catalunya el 1937, a instàncies del Govern de la Generalitat. En el cas de les autoritats rebels, les primeres disposicions sobre les exhumacions i els trasllats de les restes i sobre les persones desaparegudes es van adoptar a l'octubre del 1936 i es van ampliar un cop acabada la guerra, però només van afectar, en aquest darrer cas, les víctimes de la repressió republicana, cosa que va condemnar a l'oblit les víctimes de la repressió franquista, les restes mortals de les quals es troben encara ara, molt sovint, en fosses comunes de localització no sempre coneguda. Es troben en una situació similar nombroses fosses de soldats de l'exèrcit republicà i de l'exèrcit franquista prop de les línies dels fronts, dels hospitals de campanya i dels hospitals militars.

Així doncs, la majoria de les persones executades en territori republicà van ésser localitzades, exhumades, identificades i enterrades a llurs llocs d'origen, després de la Guerra Civil, d'acord amb les disposicions dictades el 1936. Per contra, molts ciutadans executats per la dictadura de Franco van restar exclosos de les disposicions esmentades. Aquesta diferència en el tracte legal rebut per les víctimes de la repressió va causar a llurs familiars un patiment addicional que s'ha prolongat fins avui, i per a ells encara constitueix una vulneració del principi d'igualtat reconegut per l'article 14 de la Constitució espanyola, que estableix la igualtat "davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social".

En conseqüència, l'objectiu principal i prioritari d'aquesta llei és localitzar i, si escau, recuperar i identificar les restes de les persones, tant civils com militars, que van desaparèixer i de les que van ésser executades i enterrades en fosses comunes durant la Guerra Civil i la dictadura franquista, per a reconèixer-ne la dignitat amb independència de les opcions ideològiques, personals o de consciència que els van fer víctimes de la repressió. Per aconseguir aquest objectiu, escau crear el marc jurídic i els mecanismes necessaris per a localitzar i identificar les persones desaparegudes: entre altres, un cens de persones desaparegudes, mapes de fosses i mesures per a senyalitzar i dignificar espais. La llei també reconeix el dret dels familiars de les persones desaparegudes a instar-ne la recuperació de les restes i a disposar-ne la destinació. D'aquesta manera, la llei fa efectiu el dret de la societat a conèixer la veritat dels fets del passat, per dura que sigui, i les circumstàncies en les quals es van produir les desaparicions i es van cometre les vulneracions dels drets humans durant la Guerra Civil i la postguerra, i contribueix així a la reparació del dolor de les víctimes.

Article 1

Objecte

L'objecte d'aquesta llei és:

- a) Localitzar les persones desaparegudes durant la Guerra Civil i la dictadura franquista per a reconèixer-ne la dignitat i fer efectius els drets de llurs familiars a obtenir informació sobre llur destí i, si escau, a recuperar-ne i a identificar-ne les restes.

b) Senyalitzar i dignificar els llocs dels enterraments i recuperar-los com a espais de memòria.

c) Satisfèr el dret de la societat a conèixer la veritat dels fets esdevinguts durant la Guerra Civil i la dictadura franquista i les circumstàncies en què, durant aquest període, es van produir desaparicions de persones i es van cometre vulneracions dels drets humans.

Article 2

Localització i identificació de les persones desaparegudes

1. L'Administració de la Generalitat ha de procurar localitzar i, si escau, recuperar i identificar les persones desaparegudes en campanya, en captivitat o de manera forçada, durant la Guerra Civil i la dictadura franquista, el parador de les quals s'ignori.

2. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per *desaparició forçada de persones* l'arrest, la detenció, el segrest o qualsevol altra forma de privació de llibertat de persones per part dels poders públics o d'organitzacions polítiques o sindicals o amb llur autorització, suport o aquiescència, seguit de la negativa a admetre aquesta privació de llibertat o a donar informació sobre el destí o el parador d'aquestes persones, amb la intenció de deixar-les fora de l'empara de la llei.

Article 3

Persones i entitats legitimades per a instar la recerca i la localització de les persones desaparegudes

1. Les persones i les entitats legitimades per a instar la recerca i la localització de les persones desaparegudes, a més de l'Administració de la Generalitat i l'Administració local, en exercici de les competències que els són pròpies, són les següents:

a) Les persones que n'han estat cònjuges, les que hi han estat vinculades per una relació de convivència anàloga a la conjugal, els descendents directes i els parents consanguinis o per adopció.

b) Les entitats privades sense ànim de lucre que compleixen llurs funcions majoritàriament a Catalunya i que, entre llurs finalitats estatutàries, inclouen aquest tipus d'activitats o, en general, la recerca històrica.

2. Les despeses derivades de les actuacions per a la recerca i la localització de les persones inscrites en el Cens de persones desaparegudes, en els termes establerts per aquesta llei, són a càrrec de l'Administració de la Generalitat, d'acord amb les seves disponibilitats pressupostàries, i sens perjudici de l'aportació d'altres administracions i institucions públiques i privades.

Article 4

Cens de persones desaparegudes

1. El Cens de persones desaparegudes es configura com un registre administratiu de caràcter públic en el qual s'han d'inscriure les dades de les persones desaparegudes a què fa referència l'article 2.1, que puguin permetre'n la localització i, si escau, la identificació, i en relació amb les quals s'hagi sol·licitat l'actuació de l'Administració de la Generalitat.

2. La inscripció en el Cens de persones desaparegudes es duu a terme amb el consentiment exprés i per escrit de la persona sol·licitant.

3. S'han d'establir, per via reglamentària, les dades de les persones desaparegudes i les circumstàncies de la desaparició que han d'ésser objecte d'inscripció en el Cens, i també els models dels formularis, en suport paper i en suport electrònic, que s'han d'utilitzar.

Article 5

Protecció de dades de caràcter personal

L'Administració de la Generalitat, d'acord amb el que estableix la Llei orgànica 15/1999, del 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, i el Regla-

ment que la desenvolupa, aprovat pel Reial decret 1720/2007, del 21 de desembre, ha d'adoptar les mesures tècniques i organitzatives necessàries per a garantir la seguretat de les dades de caràcter personal associades al Cens de persones desaparegudes que no tinguin caràcter públic i evitar-ne l'alteració, la pèrdua, el tractament o l'accés no autoritzat, tenint en compte la tecnologia disponible, la naturalesa de les dades especialment protegides i els riscos a què es troben exposades. Respecte a aquestes dades, l'Administració de la Generalitat ha d'adoptar mesures de seguretat de nivell alt.

Article 6

Mapes de localització

1. L'Administració de la Generalitat, amb la col·laboració, si escau, d'altres institucions públiques o privades sense ànim de lucre que tenen la recerca històrica i arqueològica entre llurs finalitats estatutàries, ha d'elaborar els mapes en què han de figurar les àrees dins el territori de Catalunya en les quals es localitzen o, d'acord amb les dades disponibles, es presumeix que es poden localitzar les restes de les persones a què fa referència l'article 2.1.

2. La documentació cartogràfica i geogràfica amb les localitzacions a què fa referència l'apartat 1 i les informacions complementàries disponibles han d'estar a disposició de les persones interessades i del públic en general, en suport analògic i digital, en els termes que es determinin per via reglamentària.

3. Les àrees incloses en els mapes a què fa referència l'apartat 1 han d'ésser objecte d'una preservació especial pels propietaris o titulars d'altres drets, de conformitat amb el que estableixen les diferents figures del planejament i de l'ordenació del sòl.

4. El Govern pot establir mecanismes i acords de col·laboració i cooperació amb els governs de l'Estat i d'altres comunitats autònomes i amb les entitats locals per tal d'elaborar els documents cartogràfics i geogràfics d'abast supraautonòmic o supramunicipal que es considerin pertinents.

Article 7

Recuperació i identificació de restes de persones desaparegudes

1. Correspon a l'Administració de la Generalitat dur a terme les actuacions necessàries per a recuperar i identificar les restes de les persones a què fa referència l'article 2.1. Aquestes actuacions són a càrrec de l'Administració de la Generalitat, d'acord amb les seves disponibilitats pressupostàries.

2. Les actuacions per a recuperar i identificar les persones desaparegudes a què fa referència l'apartat 1 s'han d'emprendre per iniciativa del departament competent en matèria de memòria democràtica, tenint en compte el resultat de les actuacions de localització dutes a terme i la viabilitat tècnica i econòmica de les actuacions.

3. Poden instar les actuacions per a recuperar i identificar les persones desaparegudes a què fa referència l'apartat 1, a més de l'Administració de la Generalitat i l'Administració local, en exercici de les competències que els són pròpies, les persones i les entitats següents:

a) Les persones que n'han estat cònjuges, les que hi han estat vinculades per una relació de convivència anàloga a la conjugal, els descendents directes i els parents consanguinis o per adopció, fins al tercer grau de parentiu.

b) Les entitats privades sense ànim de lucre que compleixen llurs funcions majoritàriament a Catalunya i que, entre llurs finalitats estatutàries, inclouen aquest tipus d'activitats o, en general, la recerca històrica, quan actuïn en nom d'aquelles persones.

4. Les sol·licituds per a emprendre les accions regulades per aquest article han d'anar acompanyades de les proves documentals o de la relació d'indícis que les justifiquin.

5. L'Administració de la Generalitat ha de comunicar la iniciació o no de les actuacions a les persones o les institucions a què fa referència l'apartat 3. En el cas que no s'emprenguin les actuacions, els n'ha d'indicar els motius i els recursos administratius que s'hi poden interposar.

6. L'Administració de la Generalitat ha de comunicar a l'autoritat judicial competent les troballes de restes de persones desaparegudes.

7. S'han de determinar, per via reglamentària, les condicions i els procediments pertinents per a garantir que les persones i entitats a què fa referència l'apartat 3 puguin recuperar les restes per a traslladar-les. Amb aquesta finalitat, l'Administració de la Generalitat pot establir un sistema de bancs de dades. Les restes que hagin estat traslladades i no siguin reclamades han d'ésser inhumades en el cementiri corresponent al terme municipal en què es van trobar.

8. Durant els procediments de recuperació, identificació i destinació final de les restes de les persones desaparegudes, cal respectar en tot moment el dret a la intimitat, la dignitat, les conviccions religioses, filosòfiques o culturals i el dolor dels familiars.

Article 8

Actuacions per a localitzar, recuperar i identificar restes de persones desaparegudes i per a senyalitzar i dignificar espais

1. Les actuacions per a localitzar i, si escau, recuperar i identificar restes de persones desaparegudes, i per a senyalitzar i dignificar espais, requereixen, en tots els casos, els estudis històrics, arqueològics i antropològics pertinents, que poden incloure prospeccions, excavacions, estudis analítics i recollida de testimonis, per a determinar les circumstàncies, personals o socials, de la desaparició.

2. S'ha de regular, per via reglamentària, el tractament i la devolució, si escau, dels objectes mobles trobats.

3. En el cas que la intervenció en un indret on es puguin localitzar restes de persones desaparegudes consisteixi a recuperar-lo com a espai de memòria, cal adoptar les mesures pertinents per a garantir-ne la preservació i fer-hi la senyalització i dignificació corresponent, amb l'estudi previ, i la divulgació posterior, dels esdeveniments històrics associats a la desaparició d'aquelles persones. Per a fer possible el desenvolupament d'aquestes actuacions, cal establir en cada cas els corresponents acords de col·laboració, tant tècnica com econòmica, amb els ajuntaments afectats.

4. El Govern de la Generalitat, per mitjà del departament competent en matèria de memòria democràtica, i d'acord amb les entitats municipalistes, ha d'impulsar un protocol d'actuació per a dignificar les fosses comunes als cementiris municipals i destinar els recursos necessaris per a dur a terme aquest protocol, si escau, amb la col·laboració dels ajuntaments respectius.

Article 9

Mitjans d'actuació

El departament competent en matèria de memòria democràtica ha d'executar les actuacions establertes per aquesta llei directament, amb mitjans propis o aliens. A aquest efecte, pot subscriure convenis de col·laboració amb altres administracions públiques o universitats que tinguin entre llurs finalitats estatutàries dur a terme aquest tipus d'activitats i que comptin amb professionals adequats per a dur-les a terme i que acreditin la capacitat científica necessària.

Article 10

Descobriments de restes

En el cas que, per atzar, algú descobreixi restes que puguin correspondre a les persones desaparegudes a què fa referència l'article 2.1 ho ha de fer saber, en el termini de quaranta-vuit hores, a l'Administració de la Generalitat o a l'Ajuntament corresponent, el qual ho ha de comunicar al departament competent en matèria de memòria democràtica en el termini de quaranta-vuit hores.

Article 11

Accés als espais i terrenys afectats per les actuacions de localització, recuperació i identificació de restes de persones desaparegudes

1. Els treballs relacionats amb les actuacions a què fan referència els articles 7.1 i 8.1 tenen la consideració de fins d'utilitat pública o interès social a l'efecte de permetre, si s'escau i d'acord amb els articles 108 a 118 de la Llei del 16 de desembre de 1954, sobre expropiació forçosa, l'ocupació temporal dels terrenys on s'hagin de dur a terme aquests treballs.

2. En el cas de terrenys de titularitat privada, s'ha de sol·licitar el consentiment dels titulars dels drets sobre els terrenys en què es trobin les restes. En el cas que no s'obtingui el consentiment, l'Administració de la Generalitat pot autoritzar l'ocupació temporal d'aquests terrenys, amb l'audiència prèvia dels titulars dels drets afectats i amb l'establiment de la indemnització corresponent.

Article 12

Comitè Tècnic per a la Recuperació i la Identificació de Persones Desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista

1. Es crea el Comitè Tècnic per a la Recuperació i la Identificació de Persones Desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista, com a òrgan col·legiat de l'Administració de la Generalitat, de participació externa, amb funcions consultives i d'assessorament amb relació a les actuacions regulades per aquesta llei.

2. El Comitè Tècnic s'adscriu al departament competent en matèria de memòria democràtica i, pel que fa a l'organització i el funcionament, es regeix pel seu reglament i pel que disposa la legislació vigent en matèria d'òrgans col·legiats de l'Administració de la Generalitat.

3. El Comitè Tècnic, que ha de tendir a assolir una composició del cinquanta per cent de dones, és integrat pels membres següents:

a) Un president o presidenta, que ha d'ésser una persona en representació del departament competent en matèria de memòria democràtica.

b) Cinc professionals i acadèmics de prestigi reconegut en el camp, respectivament, de l'arqueologia, l'antropologia física, la medicina forense, la història contemporània i el dret.

c) Una persona en representació de les entitats sense ànim de lucre que compleixin llurs funcions majoritàriament a Catalunya i que incloguin el desenvolupament de les activitats regulades per aquesta llei entre llurs finalitats estatutàries.

d) Dues persones en representació del Consell de Governos Locals.

4. El president i els vuit membres del Comitè Tècnic són nomenats pel Govern per un període de quatre anys, a proposta dels departaments amb competències en matèria de salut, justícia, patrimoni cultural, universitats, administració local i memòria democràtica.

5. El Comitè Tècnic té les funcions següents:

a) Emetre informes preceptius sobre les actuacions a què fa referència l'article 7.

b) Emetre un informe anual d'avaluació de les actuacions dutes a terme, que ha d'enviar al Govern i al Parlament.

c) Emetre els informes que li sol·liciti el conseller o consellera del departament que té atribuïdes les competències establertes per aquesta llei.

d) Formular les observacions i les propostes que consideri pertinents.

6. Els membres del Comitè Tècnic han de percebre les dietes d'assistència que determini el Govern.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Dades del Cens de persones desaparegudes a Catalunya durant la Guerra Civil i la postguerra

Les dades que en el moment de l'entrada en vigor d'aquesta llei estiguin incorporades al Cens de persones desaparegudes a Catalunya durant la Guerra Civil i

la postguerra, creat en virtut de la Moció 217/VI del Parlament, del 27 de març de 2003, sobre la recuperació de la memòria històrica, passen a integrar el Cens de persones desaparegudes, a què fa referència l'article 4.1.

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Representants del Consell de Governos Locals al Comitè Tècnic per a la Recuperació i la Identificació de Persones Desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista

Mentre no es creï el Consell de Governos Locals, els seus representants al Comitè Tècnic per a la Recuperació i la Identificació de Persones Desaparegudes durant la Guerra Civil i la Dictadura Franquista, creat per l'article 12, han d'ésser designats per les dues entitats representatives dels municipis de Catalunya.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Normativa supletòria

En tot el que no regulen aquesta llei i les disposicions que la desenvolupen, és aplicable supletòriament la Llei 9/1993, del 30 de setembre, del patrimoni cultural català.

Segona

Desplegament normatiu

El Govern ha d'aprovar les disposicions necessàries per a desplegar i aplicar el que estableix aquesta llei.

Tercera

Entrada en vigor

Aquesta llei entra en vigor l'endemà d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertochi la facin complir.

Palau de la Generalitat, 30 de juny de 2009

JOSÉ MONTILLA I AGUILERA

President de la Generalitat de Catalunya

JOAN SAURA I LAPORTA

Conseller d'Interior, Relacions Institucionals
i Participació

(09.176.147)

